

לחסידי פמעתתא

מסכת כתובות י"ג – י"ט • פרשת תרומה תשע"ה • גליון 134

סיכום הלכתי של השיטות
המוזכרות בגמרא בטרם
ובצ"ל ולשון השו"ע והרמ"א
לפי סדר הדף היומי

דף י"ב. - האוכל אצל חמיו.

דברי הגמרא:

משנה - האוכל אצל חמיו ביהודה, שלא בעדים, אינו יכול לטעון טענת בתולים מפני שמתייחד עמה קודם נישואין.

ברייתא - רבי יהודה - ביהודה היו מייחדין חתן וכלה לפני כניסתם לחופה וכן היו מעמידים להם שני שושבינין אחד לו ואחד לה כדי למשמש את החתן ואת הכלה בשעת כניסתם לחופה. וכן היו שושבינין ישנים בבית אחד עם החתן והכלה למנוע מרמה בטענת בתולים, ובגליל לא היו נוהגים בכל אלו. וכל מי שלא נהג כמנהג הזה אינו יכול לטעון טענת בתולים.

אביי - מוכח מהברייתא שיש מקומות ביהודה שלא נוהגים ביחוד ולכן יכולים לטעון טענת בתולים.

רבא - מי שהיה בגליל ונהג כמנהג אנשי יהודה והתייחד עמה, אינו יכול לטעון טענת בתולים.

רב אשי - ביהודה, כל מי שלא נבדק ע"י השושבינין אינו יכול לטעון טענת בתולים.

דף י"ב. - שיעור הכתובה.

דברי הגמרא:

משנה - אחת אלמנת ישראל ואחת אלמנת כהן, כתובתן מנה. בית דין של כהנים היו גובים לבתולה בת כהן ארבע מאות זוז, ולא מיחו בידם חכמים.

רב יהודה - שמואל - גם משפחות מיוחסות בישראל יכולות לתקן לבנותיהן כתובה גדולה.

ברייתא - הרוצה לגבות לבת ישראל הנישאת לכהן או להיפך, כתובה גדולה, רשאי לעשות כן.

דברי הטור והב"י [בסוגריים ובכתב קטן] אה"ע סימן ס"ח:

ט. לענין הפסד הכתובה אין חילוק בין אשת כהן לאשת ישראל וכן אם קבל בה אביה קידושין, קטנה או גדולה, אלא בכל ענין האמינוהו חכמים דחזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה [ונכתבו הר"ן והרב המגיד בשם הרשב"א שאם לא טרח בסעודה אינו נאמן]. ודוקא שהיא מכחישתו ואומרת שמצאה בתולה, או שותקת, אבל אם אומרת שתחתיו נאנסה והוא אומר קודם לכן נאנסה, או אחר כך נבעלה במזיד, נאמנת ולא הפסידה כתובתה. וכן אם אומרת מוכת עץ אני ויש לי מנה והוא אומר בעולת איש את ואין לך כלום, נאמנת [כתב הרא"ש אבל אינה נאמנת לומר בתולה הייתי במיגו שנאנסתי או במיגו שמוכת עץ אני. וכן כתב הר"ן. כתב הר"ן - מצא דם וטען פ"פ מצאתי, אינו נאמן להפסידה כתובתה אבל לאוסרה עליו נראה שנאמן וכן דעת הרמב"ן, אבל הרמב"ם כתב שאף שהיה דם ומצא פ"פ נאמן להפסידה כתובתה]. וכתב הרמב"ם והוא מחרים סתם על מי שטוען שקר לחייבו ממון [בין בטוענת מוכת עץ אני בין טוענת תחתיו נאנסתי והוא אומר שמא עד שלא ארסתיך נאנסת או אחר שארסתיך ברצון. וכתב הרב המגיד שהוא מתקנת הגאונים].

לשון השו"ע והרמ"א [וכתב רש"י] אה"ע סימן ס"ח:

ט. כשטען שלא מצאה בתולה, אם אמרה מוכת עץ אני, נאמנת, ותחזור כתובתה למנה, ויש לו להחרים סתם שלא בא עליה איש. ואם אמרה משארסתני נאנסתי, הרי זו נאמנת, וכתובתה מאתים כמו שהיתה. ואם טען שמא עד שלא ארסתיך נאנסת, או שמא אחר שארסתיך נבעלת ברצונך, הרי זו מחרים סתם על מי שטוען שקר כדי לחייבו ממון (כל מי שטוען טענת כחוליס טענתו טענה אם רוצה לקיימה אח"כ כותב לה כתובה מנה).

דף י"ב: - דין "ברי ושמא" בטענת בתולים וממונות.

דברי הגמרא:

משנה - רבן גמליאל ורבי אליעזר - הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים, היא אומרת "משארסתני נאנסתי" ונסתחפה שדך, והוא אומר

"לא, כי אלא עד שלא אירסתיך והיה מקחי מקח טעות", האשה נאמנת ונוטלת את כתובתה.

רבי יהושע - אינה נאמנת, והיא בחזקת בעולה קודם לאירוסין עד שתביא ראיה לדבריה.

משנה - רבן גמליאל ורבי אליעזר - נאמנת אשה לומר "מאיש פלוני התעברתי וכהן הוא" וכשרה לכהונה.

רבי יהושע - אינה נאמנת.

רב יהודה - שמואל - הלכה כרבן גמליאל, גם לענין כשרות לכהונה וגם לענין כתובה.

רב יהודה ורב הונא - "מנה לי בידך" והלה אומר "איני יודע", חייב הנתבע לשלם מנה, שברי ושמא ברי עדיף.

רב נחמן ורבי יוחנן - פטור מלשלם, שמעמידים את הממון בחזקת בעליו.

גמ' - הלכה כרב נחמן בדיני ממונות.

משנה - רבן גמליאל ורבי אליעזר - הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים, היא אומרת "מוכת עץ אני" והוא אומר "לא כי אלא דרוסת איש את", האשה נאמנת.

רבי יהושע - אינה נאמנת, והיא בחזקת בעולה, עד שתביא ראיה לדבריה.

רבי יוחנן - מוכת עץ, בין הכיר בה בשעת נישואין שהיא מוכת עץ ובין לא הכיר בה, כתובתה מאתים וכדעת רבי מאיר. וכנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה, כתובתה מנה.

רבי אליעזר - מוכת עץ, בין הכיר בה ובין לא הכיר בה כתובתה מנה, וכדעת רבנן. וכנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה, אינה נוטלת כלום.

דף י"ג. - נאמנות האשה להנשא לכהונה.

דברי הגמרא:

משנה - רבן גמליאל ורבי אליעזר - אם ראוה מדברת עם אחד ואמרה "איש פלוני וכשר לכהונה" הדין הוא שנאמנת וכשרה לכהונה.

רבי יהושע - הרי זו בחזקת בעולה לנתין וממזר ופסולה לכהונה, עד שתביא ראיה לדבריה.

רבן גמליאל ורבי אליעזר - היתה מעוברת ואמרה "מאיש פלוני וכשר הוא", נאמנת.

רבי יהושע - הרי זו בחזקת בעולה לנתין וממזר עד שתביא ראיה לדבריה.

זעירי - נחלקו ר"ג ור"א עם רבי יהושע באופן שרואה שנסתרה.

רב אסי - באופן שרואה שנבעלה, ובנסתרה נאמנת אף לרבי יהושע וכשרה לכהונה.

רב אסי - לרבן גמליאל נאמנת אף להכשיר את בתה לכהונה.

רב - מלקין על היחוד ואין אוסרין אשה על היחוד.

ברייתא - רבן גמליאל ור"א - ראוה נכנסת לסתר או לחורבה ואמרה "איש כשר הוא" נאמנת.

רבי יהושע - הרי זו בחזקת בעולה לנתין ולממזר.

גמ' - לרבן גמליאל נאמנת גם שנבעלה במקום שרוב פסולים אצלה, ולרבי יהושע אינה נאמנת אף במקום שרוב כשרים אצלה עד שתביא ראיה לדבריה.

ברייתא - בין לר"ג ור"א ובין לרבי יהושע, בנשבות לעכו"ם ואמרה "טהורה אני" אינה נאמנת.

ברייתא - נחלקו ר"ג ור"א עם רבי יהושע על המדברת ועל המעוברת, ולפי שניהם, בעדות אשה על ביתה, הולד שתוקי.

גמ' - תיובתא דרב אסי תיובתא.

רבי יהושע בן לוי - לדברי המכשיר (ר"ג) מכשיר אף ברוב פסולים, ולדברי הפוסל {רבי יהושע} פוסל אף ברוב כשרים.

רבי יוחנן - לדברי המכשיר בה, מכשיר בביתה, ולדברי הפוסל בה, פוסל אף בביתה.

רבי אליעזר - לדברי המכשיר בה פוסל בבתה.

שמואל - עשרה כהנים כשרים עומדים ופירש אחד מהם ובעל, הולד הנולד שתוקי לענין שמשתיקין אותו מדין כהונה ואינו יכול לעבוד בביהמ"ק או לאכול בתרומה למרות שכהן כשר הוא.

דף יד.

רב יוסף- ארוסה מעוברת שאומרת שהתעברה מהארוס שלה ואף הארוס מודה בכך, האשה נאמנת.
רב יהודה- שמואל- הלכה כרבן גמליאל.
שמואל- לכתחילה אין לנהוג כרבן גמליאל אלא ברוב כשרים אצלה, ובדיעבד, אף ברוב פסולים נאמנת.
משנה- רבי יהושע ורבי יהודה- אלמנת כהן שהוא ספק חלל (אלמנת עיסה), כשרה לכהונה.

משנה- רבן גמליאל- אלמנת עיסה פסולה לכהונה.
רבא- ר"ג מכשיר אשה דוקא כשטוענת טענת ברי, אבל בטענת שמה פסולה אפילו כשיש שני ספיקות לגבי כשרותה. ורבי יהושע פוסל בספק אחד גם כשטוענת טענת ברי ומכשיר בשני ספיקות גם כשטוענת טענת שמה.

ברייתא- ת"ק- אלמנת עיסה הכשרה לכהונה זה באופן שהוא ספק חלל, אבל באופן שכינו את בעלה "ממזר" או "נתין" או "עבד" או "חלל" ושתק, פסולה לכהונה.

רבי מאיר- דוקא כששתק כשכינו אותו "ממזר" או "נתין" או "עבד" אבל באופן שכינו אותו חלל ושתק, הדין הוא שהוא כשר.

רבי שמעון בן אלעזר- רבי מאיר- הכשיר הרבי מאיר כשכינו אותו "ממזר" ושתק, אבל כשכינו אותו "חלל" ושתק פסול.

ברייתא- רבי יוסי- שתוק ממזר כשר ושתוק חלל פסול.
ברייתא- שתוק חלל כשר ושתוק ממזר פסול.

דברי הטור והב"י [בסוגריים ובכתב קטן] **אה"ע סימן ו':**

י"ז, י"ח. פנויה שראוה שנבעלה והלך לו הבעל או אם באה לפנינו מעוברת ואומרת שלכשר נבעלה, נאמנת, והיא ובתה כשרות לכהונה אפילו רוב פסולים אצלה. ודוקא בדיעבד, אבל לכתחילה שבא כהן לפנינו לימלך, אין מתירים לו לישא אותה עד שיהו רוב כשרים אצלה. במה דברים אמורים, כשאומרת לכשר נבעלתי, אבל אם אינה יודעת מי הוא הבעל, או שהיא שוטה שאין בה דעת, או אילמת, אפילו בדיעבד תצא עד שיהיו תרי רובי, רוב העיר כשרים, ורוב שיירא של כשרים הבאה ממקום אחר עוברים שם [וכן פסקו הרי"ף הרמב"ם והרא"ש שצריך תרי רובי. אבל הרמב"ם סובר שאף בטוענת, בעיני תרי רובי כדי להתיירא להנשא לכתחילה ובדיעבד אף חד רובא לא בעינן כיון שהיא טוענת לכשר נבעלתי, ושאינה טוענת אף בדיעבד תצא אם אין תרי רובי]. כתב הרמב"ם, דוקא שנבעלה בפרשת דרכים, שאין שם דבר קבוע, אבל ראוה שנבעלה בעיר או שנתעברה בעיר, אפילו לא שוכן בה אלא גוי אחד או עבד אחד, לא תנשא לכתחילה [לכהן], שכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, ואם ניסת לא תצא, הואיל ואומרת לכשר נבעלתי, ע"כ. ונראה שאפילו נתעברה בעיר, אם הלך הבעל אליה, תנשא לכתחילה כיון דאיכא רוב העיר ורוב סיעות כשרים, אלא אם כן הלכה היא אליו [וכן דעת הרשב"א. אבל רש"י ותוס' כתבו שאם ודאי הלך הוא אליה לא צריך תרי רובי. והריטב"א הביא פירוש זה ודחה אותו. ונראה שדעת הרמב"ם שכל שנבעלה בעיר אף שיש תרי רובי נקרא קבוע שכן כתב שנבעלה בפרשת דרכים או בקרנות שבשדות]. וסתמא, שאין ידוע מי הלך למי, נראה שתנשא לכתחילה [אף לשיטת הטור. כתב הרא"ש כהן שבא על אלמנה פנויה, אין הבן חלל אף אם אין הבעל לפנינו].

לשון השו"ע והרמ"א [זככתב ל"י] **אה"ע סימן ו':**

י"ז. פנויה שראוה שנבעלה לאחר, והלך לו הבעל ואמרו לה מי הוא זה שבא עליך, ואמרה אדם כשר, הרי זו נאמנת ולא עוד אפילו ראוה מעוברת ואמרו לה- ממי את מעוברת, ואמרה מאדם כשר, הרי זו נאמנת ותהיה **(הילל זכחה)** מותרת לכהן. בד"א, כשהיה המקום שנבעלת בו פרשת דרכים או בקרנות שבשדות שהכל עוברים שם והיו רוב העוברים שם כשרים ורוב העיר שפירשו אלו העוברים ממנה כשרים שחכמים עשו מעלה ביוחסין והצריכו שני רובות [או שתי חזקות, בה"ט], אבל אם היו רוב העוברים פסולים אותה כגון כותים או ממזרים וכיוצא בהם אע"פ שרוב המקום שבאו ממנו כשרים או שהיו רוב אנשי המקום פסולים אע"פ שרוב העוברים שם כשרים, חוששין לה ונאמר למי שפוסלת אותה נבעלה ולא תנשא לכהן לכתחילה, ואם נשאת לא תצא וי"א דבאומרת לכשר נבעלתי בחד רובא לכתחילה מכשירין ובדיעבד אפילו ברוב פסולים.

י"ח. ראוה שנבעלה או שנתעברה בעיר, אפילו לא היה שוכן שם אלא כותי אחד או חלל אחד ועבד וכיוצא בהם, הרי זו לא תנשא לכתחילה לכהן שכל קבוע כמחצה על מחצה הוא, ואם נשאת לא תצא הואיל והיא אומרת לכשר נבעלתי. היתה אלמת או חרשת או שאמרה איני יודעת למי נבעלתי או שהיתה קטנה שאינה

מכרת בין כשר לפסול, הרי זו ספק זונה ואם נשאת לכהן תצא, אלא אם כן היו שני רובים המצויים כשרים. ויש מי שאומר שאפילו נתעברה בעיר אם הלך הבעל אליה תנשא לכתחילה כיון דאיכא רוב העיר ורוב סיעות כשרים, אלא א"כ הלכה היא אליו וסתמא נמי שאין ידוע מי הלך למי תנשא לכתחילה.

דברי הטור והב"י [בסוגריים ובכתב קטן] **אה"ע סימן ז':**

ד. אשה שאין לה עדים שנשבת ובאה ואמרה נשבתית וטהורה אני, נאמנת, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. כתב הרמב"ם אפילו יש עד אחד שמעיד שהיא שבויה היא נאמנת אבל אם יש שני עדים שנשבתית אינה נאמנת עד שיעיד עד אחד שהיא טהורה [וכתב הרא"ש שאף אם היו עדים ששהתה בין הגויים אף שאינם מעידים שראוה שנשבתה, אינה הנאמנת].

לשון השו"ע והרמ"א [זככתב ל"י] **אה"ע סימן ז':**

ד. האשה שאמרה נשבתית וטהורה אני, נאמנת, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. אפילו היה שם עד אחד שהמעיד שהיתה שבויה [ואפילו מעיד שנטמאה. בה"ט]. אבל אם יש שם שני עדים שנשבתית אינה נאמנת עד שיעיד לה אחד שהיתה טהורה.

דברי הטור והב"י [בסוגריים ובכתב קטן] **אה"ע סימן ד':**

כ"ז. ארוסה שנתעברה והיא בבית אביה, אם היא אומרת שמהארוס נתעברה, אם הוא מודה או שאינו בפנינו, הולד כשר. ואם אינו מודה אלא מכחיש, ואומר שאינו ממנו, הולד ממזר ודאי [וכן כתבו הר"ן והרא"ש ונימוק"י בשם הריטב"א וכן כתב הרמב"ם]. ואם אינה בפנינו לשאול אותה או שאומרת איני יודעת ממי הוא, הוי ספק ממזר [וכן כתב נימוק"י וכן פסק הרי"ף, שאם אמרה מהארוס הוא, נאמנת, ואם אמרה איני יודעת, הוי ספק]. והאשה אינה בחזקת זונה אלא נאמנת לומר לארוס נבעלתי אפילו הוא מכחישה. ואם ניסת לכהן לא תצא והולד ממנו כשר [וכן פסק הרמב"ם].

לשון השו"ע והרמ"א [זככתב ל"י] **אה"ע סימן ד':**

כ"ז. ארוסה שנתעברה והיא בבית אביה, אם היא אומרת שמהארוס נתעברה, אם הוא מודה או שאינו בפנינו, הולד כשר. והוי בנו ליוצאן ואפילו הארוס אומר שאינו זוכר רק שאינו מכחישה ואם אינו מודה אלא מכחישה שאינו ממנו, הולד ממזר ודאי. ואם אינה בפנינו לשאול אותה או שאומרת איני יודעת ממי הוא, הוי ספק ממזר, והאשה אינה בחזקת זונה אלא נאמנת לומר לארוס נבעלתי אפילו הוא מכחישה. והני מילי לעלמא, שאם נשאת לכהן לא תצא והולד ממנו כשר, אבל לארוס גופיה, אסורה, דהא שוויה אנפשיה חתיכא דאיסורא [ואם היא אומרת שאינו מהארוס והוא שותק הוי ספק ממזר, בה"ט].

דברי הטור והב"י [בסוגריים ובכתב קטן] **אה"ע סימן ב':**

ד. כתב הרמב"ם- כל שקוראים לו ממזר או נתין או חלל או עבד ושותק חוששים לו ולמשפחתו ואין נושאים מהם נשים בלא בדיקה [כתב הרב המגיד- כתב הרמב"ם שדין זה הוא דוקא בזמננו שהיו בי"ד דנים בחרפות שאחד מחצר חברו, אבל היום, אין שתיקתו ראייה אלא אם כן קוראים לו כך שלא בשעת מריבה. והרמב"ן והרשב"א כתבו שדין זה הוא דוקא כשיש איזה חשש לגבי משפחה זו, אבל במשפחה שהחזקה לכשרים, אם שתק, מיוחס יותר. ע"כ המ"מ. והר"ן הביא דברי הרמב"ם והרמב"ן ולא הכריע ביניהם]. ור"י פירש דוקא כשנתערב במשפחות ממזר או נתין ואחד מן המשפחה [ואף אם אינו מן המשפחה] קורא אותו ממזר או נתין ושותק אז זו ראייה שהוא הפסול, אבל אדם מעלמא שקוראים לו ממזר או נתין ושותק, אין שתיקתו ראייה [והר"ן כתב שיש שיטה שדוקא אם קראו לו בפסול אחד וצווח וקראו לו בפסול אחר ושתק, שתיקתו ראייה שמראה שזה אמת, ולפי"ז אף במשפחת כשרים שתיקתו ראייה].

ה. משפחה שנתערב בה ספק פסול, אין צריך לרחקה שכולם טהורים לעתיד לבוא [ר"ן]- ומשמע שאף מי שידוע על פסול שלא יאמר, אבל יכול לגלות לצנועים]. במה דברים אמורים, בישראל, אבל כהן לא ישא מהם.

לשון השו"ע והרמ"א [זככתב ל"י] **אה"ע סימן ב':**

ד. כל שקורין לו ממזר ושותק או נתין ושותק או חלל ושותק או עבד ושותק חוששין לו ולמשפחתו [ולא רק לו עצמו. ב"ש. וח"מ

חולק] ואין נושאים מהם א"כ בודקין כמו שנתבאר. הגה ו"א דוקא משפחה שנתערב בה מאלו הפסולים [כגון ספק פסול שבלא שתיקה מותר, ב"ש] אבל אלם אחר שקורין לו כך ושוקק אין בכך כלום. וי"א עוד דכ"ז דוקא בדורות הראשונים שהיו כ"ז נזקקין למו שחרף חזירו ומענישים אותו כראוי, לכן הוא שתיקה כהודאה, אבל עכשיו השוקק על המריבה הרי זה משוכח אלל א"כ קורין לו כך שלל בשעת מריבה. וי"א ללל אמרינו שתיקה כהודאה א"כ לוח על פיסול אחר, אבל אם שוקק תמיד לל הוא כהודאה וכ"ז מיירי בפיסול הנוגע בעלמו אבל אם רואים לפסול זרעו בפניו ושוקק אין בכך הודאה, אבל למיחש קלת מיהל בעינו והסומע חרפתו בשאר דברים ושוקק סימן שהוא מיוחס.

ה. משפחה שנתערב בה ספק חלל, כל אשה כשרה שנשאת לאחד מאותה משפחה ונתאלמנה, אסורה לכהן לכתחילה, ואם נשאת לא תצא מפני שהם שתי ספיקות, שמא זו אלמנת אותו חלל, שמא אינו אלמנתו, ואם נאמר שהיא אלמנתו, שמא אינו חלל. הגה ו"א דוקא האלמנה דהוה לליה חזקת כשרות אבל בתה אפילו נשאת תצא, ויש מקילין ואומרים דאין חילוק בינה לבתה [וכן דעת האחרונים, בה"ט].) אבל אם נתערב בה חלל ודאי כל אשה מהם אסורה עד שיבדוק, ואם נשאת תצא. וה"ה אם נתערב בה ספק ממזר או ממזר ודאי [יודוע הדבר בעדים, אבל ע"י קול מותר לישראל לישא מאותה משפחה]. הגה וכ"ז דוקא למו שיודע בדבר אבל משפחה שנתערב בה פסול ואינו יודע לדברים כיון שנטמעה נטמעה [אף אם נודע לשנים דעת הב"ש שאין ראוי לגלות ודעת הח"מ שיש לגלות. אם נודע שיש חלל, ולא פסול לישראל יש לגלות שכן יש לו תקנה שינשא לישראל. ב"ש] והיודע פסולה אינו רשאי לגלותה אלל יניחנה בחזקת כשרות שכל המשפחות שנטמעו בישראל כשרים לעתיד לבוא ומ"מ כשר הדבר לגלות לכנועין. דוקא משפחה שנטמעה ונתערבה, אבל כל זמן שלל נתערבה מגליו הפסולים ומכריזין עליהם כדי שפרישו מהם הכשרים. ועי"ז בחו"מ סימן ל"ה מי נאמן להעיד על משפחות.

דף י"ד - בדין כשרות לכהונה.

דברי הגמרא:

משנה- רבי יוסי- רבי יוחנן בן נורי- תינוקת שירדה למלאות מים מן המעיין ונאנסה, אם רוב אנשי העיר משיאין לכהונה הרי זו תנשא לכהונה.

דף טו.

רבי אמי- משנתנו מכשירה באופן שהיתה סיעה של בני אדם כשרים עוברת שם, וצריך שני רובים כדי להכשירה לכהונה.

רבי ינאי- אם נבעלה כשהשיירות באות לעיר כשרה לכהונה, אבל אם פירש אחד מאנשי העיר ובעל, הולד שתוק.

זעירי- רבי חנינא- הולכין אחר רוב העיר בתנאי שיש גם רוב סיעה הבאה מחוץ לעיר, ואין הולכין אחר רוב העיר לבדה או אחרי רוב סיעה לבדה.

גמ'- כל דפריש מרובא פריש.

רבי זירא- כל קבוע דינו כמחצה על מחצה וספק שקול הוא.

ברייטא- תשע חנויות, כולן מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבילה, ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאי זה מהן לקח, ספיקו אסור. ואם נמצא הבשר מחוץ לחנות ואינו יודע מאיזו חנות בא, הדין הוא שהולכין אחר הרוב.

רבי זירא- הדין הוא שהולכין אחר הרוב הוא גם באופן שדלתות המדינה נעולות ואין כאן אלא רוב אחד.

ברייטא- תשעה צפרדעים ושרץ אחד ביניהם, ונגע באחד מהם ואינו יודע באי זה מהם נגע, ספיקו טמא. תשעה שרצים וצפרדע אחד ביניהם ונגע באחד מהם ואינו יודע באי זה מהם נגע, ברשות היחיד, ספיקו טמא, וברשות הרבים, ספיקו טהור.

רבי שמעון- התכוון להרוג את ראובן והרג את שמעון פטור ואינו חייב אלא עד שהתכוון לאותו אדם שהרג.

רבנן- התכוון להרוג את ראובן והרג את שמעון חייב ואינו פטור אלא באופן שזרק אבן למקום בני אדם שחלקם עכו"ם ואפילו ההרוג הוא ישראלי.

גמ'- לרבנן, הדין הוא שפטור אפילו בתשעה ישראלים וכנעני אחד ביניהם.

גמ'- ספק הרג את הנפש להקל.

רב חייא בר אשי- רב- הלכה כרבי יוסי בשם ר"י בן נורי, ובאופן שהיו שני רובים להכשירה.

רב חנן בר רבא- רב- לרבי יוסי בשם ר"י בן נורי מספיק רוב אחד להכשיר לכהונה, וזו היא הוראת שעה, אבל לדורות צריך שני רובים להכשיר.

משנה- מצא בעיר תינוק מושלך, אם רוב העיר עכו"ם דינו כעכו"ם ואם רוב העיר ישראל, דינו כישראל, מחצה על מחצה דינו כישראל.

רב- ברוב ישראל דין התינוק כישראל הוא כדי להחיותו אבל ליוחסין דינו כעכו"ם.

שמואל- ברוב עכו"ם דינו כעכו"ם דינו אבל לענין פיקוח נפש בשבת דינו כישראל.

רב יוסף- רב יהודה- שמואל- אין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב.

רב פפא- ברוב עכו"ם דינו כעכו"ם לענין שמונת האכילו נבילות. ברוב ישראל דינו כישראל לענין להחזיר לו אבידה כדין ישראל.

ריש לקיש- במחצה על מחצה דינו כישראל לענין שאם נגח שורו את שור חבריו, משלם חצי נזק כדין שורו של ישראל.

דברי הטור והב"י [בסוגריים ובכתב קטן] אה"ע סימן ד':

ל"ג. נמצא בעיר שיש בה עובדי עבודה זרה, בין שרובה עובדי ע"ז בין שרובה ישראל, הרי זה ספק גוי לענין יוחסין ואם קדש אשה, צריכה גט מספק [וכן כתב הרמב"ם. ורש"י כתב שאם היא בת אסורה לכהן]. ומי שהרגו אינו נהרג עליו.

ל"ד. היתה רוב העיר עובדי ע"ז, מותר להאכילו נבלות. רובם ישראל, מחזירין לו אבידתו כישראל. מחצה על מחצה, מצוה להחיותו כישראל ומפקחין עליו את הגל בשבת. ובענין נזיקין הוא בספק המוציא מחבירו עליו הראיה, כך כתב הרמב"ם. ונראה שאף ברוב עובדי ע"ז גם מפקחים עליו הגל בשבת, ואין מצווים להחיותו ולפרנסו אלא ברוב ישראל. ולענין נזקין במחצה ישראל ומחצה עובדי ע"ז ואפילו ברוב ישראל אם נגח שור ישראל את שורו, פטור [וכן כתב הרב המגיד]. ואם נגח שורו את שור ישראל ואפילו במחצה על מחצה, משלם לו חצי, וחצי- אומר לו הבא ראיה שאיני ישראל ואתן לך [ומשמע מדבריו שאף ברוב גויים יכול לומר לו כן, ואין נראה לי, שברוב גויים מחזיקים אותו כגוי, וחייב נזק שלם].

לשון השו"ע והרמ"א [זכחכ רש"י] אה"ע סימן ד':

ל"ג. האסופי שנמצא בעיר שיש בה כותים וישראל בין שהוא רוב כותים או רוב ישראל הרי זה ספק כותי לענין יוחסין, קידש אישה צריכה גט מספק, הטבילוהו בי"ד לשם גירות או שטבל משהגדיל הרי הוא לענין יוחסין כשאר אסופים הנמצאים בערי ישראל שאין הטבילה מועלת אלא להוציאו מדי כותי [ולדעת הרמב"ם אפילו ברוב עכו"ם אסור בממזרת אחר שנתגייר ואסור בבת ישראל. ודעת הראב"ד שברוב עכו"ם ואפילו במחצה על מחצה מותר בממזרת ומותר בבת ישראל. ואם יש תרי רובי עכו"ם הולכים אחר הרוב].

ל"ד. אם טבל ולא הטבילוהו בי"ד היה רוב העיר כותים מותר להאכילו נבלות [וכ"ש שאין מחזירים לו אבידה וחייב נזק שלם, בה"ט]. היה רוב ישראל מחזירים לו אבידתו כישראל. מחצה על מחצה מצוה להחיותו כישראל ומפקחין עליו את הגל בשבת והרי הוא לענין נזקין ובכל ספק המוציא מחבירו עליו הראיה. הגה וי"א לאפילו כרוז כותים מפקחים עליו הגל כשצת ואין מלווין להחיותו אלל כרוז ישראל.

דף טו: - האשה שנתארמלה.

דברי הגמרא:

משנה- האשה שהתאלמנה או התגרשה, היא אומרת- "בתולה נשאתני" והוא אומר- "לא כי אלא אלמנה נשאתיך", אם יש עדים שיצאת בהינומה וראשה היה פרוע, כתובתה מאתים זוז.

גמ'- כשאין עדים המעידים שיצאה בהינומה הדין הוא שהבעל נאמן וכתובתה מנה.

דף טז.

משנה- רבן גמליאל ורבי אליעזר- היתה מעוברת ואמרו לה- "מה טיבו של עובר זה?" ואמרה- "מאיש פלוני וכהן הוא", נאמנת.

רבי יהושע- אינה נאמנת.

משנה- רבן גמליאל ורבי אליעזר- ראוה מדברת עם אחד ואמרו לה- "מה טיבו של איש זה?" ואמרה- "איש פלוני וכהן הוא", נאמנת.

רבי יהושע- אינה נאמנת.

משנה- רבן גמליאל ורבי אליעזר- היא אומרת- "מוכת עץ אני" והוא אומר- "לא כי אלא דרוסת איש את", נאמנת.

רבי יהושע- אינה נאמנת.

משנה- רבן גמליאל ורבי אליעזר- הנושא את האשה ולא מצא להבתולים, היא אומרת- "משארטני נאנסתי ונסתחפה שדך" והוא אומר- "לא כי אלא עד שלא אירסתיך נאנסת", נאמנת.

רבי יהושע- אינה נאמנת.
גמ'- רוב נשים נישאות בתולות, ולרוב הנישאות יוצא קול על נישואיהן.
משנה- אם יש עדים שיצאת בהינומה, כתובתה מאתיים.

רב פפא- משנתינו במקום שאין כותבין כתובה.
רבי אבהו- כותבים שובר לבעל על פירעון הכתובה.

ברייתא- איבדה כתובתה או הטמינה כתובתה או נשרפה כתובתה, אם יש עדים שרקדו לפניו או שיחקו לפניו או העבירו לפניו כוס יין של בשורה או מפה של בתולים, כתובתה מאתיים.

גמ'- אם טוענת שאיבדה את כתובתה, לא נותנים לה את תשלום הכתובה עד שתביא עדים שכתובתה נשרפה.

גמ'- גם לפי רב פפא, במקום שאי אפשר בלי שובר, הדין הוא שכותבים שובר.

ברייתא- רבי יהודה- מעבירים לפני הבתולה חבית של יין.
רב אדא בר אבהו- בתולה מעבירים לפני חבית יין סתומה, ולפני בעולה מעבירין חבית יין פתוחה.

דף יז.
ברייתא- ב"ש- כיצד מרקדין לפני הכלה? כלה כמות שהיא מקלסים אותה ולא משבחים אותה במה שאין בה.
ב"ה- אומרים לה- "כלה נאה וחסודה".

חכמים- לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות.
רב דימי- בארץ ישראל שרים לפני הכלה כך- "לא כחל ולא שרק ולא פרכוס, ויעלת חן".

רבי שמואל בר נחמני- רבי יונתן- מותר להסתכל בפני כלה כל שבעה כדי לחבבה על בעלה.
גמ'- אין הלכה כרבי יונתן.

דברי הטור והב"י [בסוגריים ובכתב קטן] **אה"ע סימן צ"ו:**

ט"ו. היא אומרת בתולה נישאתי וכתובתי מאתיים והבעל כשגירשה או היורשים כשנתאלמנה אומרים אלמנה נישאת ואין לך אלא מנה והכתובה אבדה או במקום שאין כותבים כתובה, אם יש עדים שיצאה בהינומה כלומר מלבוש כמנהג הבתולות וכדו', כתובתה מאתיים אפילו אחד מהם קטן כשראה העדות כיון שהוא עתה גדול ויש אחר עמו מהני [והרמב"ם כתב שנאמן הקטן להעיד בגודלו ולומר שזוכר שנעשה לפלונית כמנהג הבתולות וכתב הרב המגיד שנראה שנראה שסובר שמדובר על זה כתב ידו של אבא ושל רבי ושל אחי כמו ששנו במשנה, אבל הרבה מפרשים שמדובר על כך שיצאה בהינומה ע"כ]. ואם אין עדים אינה נוטלת אלא מנה. כתב הרמב"ם שהבעל צריך לישבע שבועה דאורייתא והרא"ש כתב שאינו נשבע אלא היסת.

לשון השו"ע והרמ"א [זכחל ל"י] **אה"ע סימן צ"ו:**

ט"ו. היא אומרת בתולה נישאתי וכתובתי מאתיים, והבעל או היורשים אומרים לא כי אלא אלמנה, והכתובה נאבדה או במקום שאין כותבין כתובה, אם יש עדים שעשו לה מנהג הבתולות, כתובתה מאתיים אפילו אם אחד היה קטן כשראה העדות ועכשיו הוא גדול ויש אחר עמו, מהני, ואם אין עדים לא תיטול אלא מנה, והבעל צריך לישבע. יש מי שאומר שבועה דאורייתא, ויש מי שכתב שבועת היסת. הגה וי"ל במקום שאין כותבין כתובה שבעה שבעה היסת. במקום שכותבין ונאכלה, שבעה לאורייתא, דהכי מלי הכל לכפור ולומר פרעתי ולכן מיקרי מודה מקלת וע"ל סי' ק' ס"ו.

דברי הטור והב"י [בסוגריים ובכתב קטן] **אה"ע סימן ס"ה:**

א. ב. מצוה גדולה לשמח חתן וכלה ולרקד בפניה ולומר שהיא נאה וחסודה ואפילו אינה נאה. וכל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו, עובר בה' קולות 'קול ששון וכו'. ומכל מקום אסור להסתכל בה. וכתב הרא"ש יש אומרים שביום ראשון מותר להסתכל בה שהוא עיקר החיוב כדי לחבבה על בעלה. ואינו כן, שאסור להסתכל בה אפילו שעה אחת, אבל מותר להסתכל בתכשיטים שעליה או בפריעת שיערה.

לשון השו"ע והרמ"א [זכחל ל"י] **אה"ע סימן ס"ה:**

א. מצוה לשמח חתן וכלה ולרקד לפניו ולומר שהיא נאה וחסודה (פי' מן ותשא חסד לפניו) אפילו אינה נאה. הגה ומצינו שר' יהודה בר אילעי היה מרקד לפני הכלה ומבטלין תלמוד תורה להכנסת כלה לחופה [אף מי שתורתו אומנתו. ודוקא כשרואה שנכנסים לחופה אבל אם יודע שיש חופה בעיר ואינו רואה אין צריך

להתבטל, ח"מ. והב"ש כתב שלא משמע כן בגמ'. כבוד חתן וכלה עדיף מכבוד הרגל ולכן אם היה לו בגד חדש יחדש אותו בחופה ולא ברגל].
ב. אסור להסתכל בכלה (אצל מותר להסתכל בתכשיטין שעליה או בפריעת ראשה).

דף י"ז. - דיני הכנסת כלה והלוית המת.

דברי הגמרא:

ברייתא- מעבירין את המת מלפני כלה ומעבירין את הכלה ואת המת מלפני מלך ישראל.

רב אשי- אפי' למי שסובר שנשיא שמחל על כבודו מחול, מכל מקום, מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול.

ברייתא- מבטלים תלמוד תורה להוצאת המת ולהכנסת כלה. במה דברים אמורים, כשאין עם המת מלווים כל צרכו, אבל אם יש עמו כל צרכו אין מבטלים.

רב שמואל בר איני- כל צרכו הוא שנים עשר אלף איש וששת אלפים תוקעים בשופר.

עולא- כל צרכו הוא כשיש שורה של אנשים מהקבר ועד שער העיר.

רב ששת ואיתימא רבי יוחנן- כל צרכו של מי שקרא ושנה הוא ששים ריבוא, ומי שלימד לאחרים אין לו שיעור והכל חייבים בהלויתו.

דברי הטור והב"י [בסוגריים ובכתב קטן] **אה"ע סימן ס"ה:**

ד. מת וכלה שפגעו זה בזה מעבירין את המת מלפני הכלה ליתן לה את הדרך.

לשון השו"ע והרמ"א [זכחל ל"י] **אה"ע סימן ס"ה:**

ד. מת וכלה שפגעו זה בזה מעבירין את המת מלפני הכלה ליתן לה את הדרך.

דף יז: - ראיות להוכחת בתולים.

דברי הגמרא:

משנה- רבי יוחנן בן ברוקא- אף חילוק קליות ראה.
ברייתא- תנא- כל הראיות השנויות במשנה הן ראיות רק בארץ יהודה.

רב- בבבל הראיה שהכלה בתולה היא סיכת שמן על ראשיהם של תלמידי הישיבה.

רב יוסף- בבבל הראיה לכלה אלמנה היא שלא היו מחלקים קליות.
משנה- מודה רבי יהושע באומר לחבירו: "שדה זו של אביך היתה ולקחתיה ממנו" שהוא נאמן. שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. ואם יש עדים שהיא של אביו והוא אומר: "לקחתיה ממנו", אינו נאמן.

גמ'- החזיק שלוש שנים רצופות בנכסי חבירו והלה לא מחה, נאמן לטעון שקנאה ממנו גם נגד עדים המעידים על בעלות חבירו.

גמ'- החזיק בקרקע שתי שנים בחיי האב ושנה בחיי בנו קטן אינו נאמן נגד עדים.

רב הונא- אין מחזיקים בנכסי קטן ואפילו החזיק בנכסים לאחר שהגדיל.
גמ'- אין חזקת שלוש שנים לקרקע באופן שהבעלים לא יכלו למחות.

גמ'- מחאה שלא בפני המחזיק היא מחאה טובה.

משנה- שלוש ארצות לחזקה, יהודה, עבר הירדן והגליל. היה ביהודה והחזיק בגליל, בגליל והחזיק ביהודה, אינה חזקה עד שיהא עימו באותה מדינה.

רבי אבא בר ממל- דין המשנה אמור דוקא ביהודה וגליל שאין שיירות מצויות.

אין בדברים המובאים בעלון כדי לפסוק הלכה, אלא כדי שיהיה לימוד הדף היומי שלם ביד הלומד, סוגית הגמ' ועיקרי ההלכה. להערות, הצעות, או לקבלת העלון בדואר ניתן להתקשר - 052-7134167

לע"נ

אמו"ר אליהו בן הרב שלום יהודה ז"ל

לרפואת

חביבה בת רחם, עליזה בת רחם, פרידה בת מזל, ד' א' בן ש' בתושח"י

ולהצלחת התורמים החפצים בעילום שם

ערך את דברי הגמרא - הרב י. פ. שליט"א

לקבלת העלון דרך המייל ניתן לשלוח

avishaisofer@etrod.net.il - ל